

**Ґендер і правосуддя:
впровадження ґендерного
підходу в судову систему в Україні**

Тетяна Фулей,
Національна школа суддів України

Щойно з друку

3 основні частини видання

- Огляд дослідження ґендерної дискримінації у професійному середовищі суддів та адвокатів
- Реалізація принципу ґендерної рівності у судовій практиці
- Огляд практики ЄСПЛ щодо ґендерної рівності

Чому це важливо?

- Гендерні стереотипи і факти гендерної дискримінації визнані державою
- Застосування законодавства у сфері гендерної рівності та недискримінації
- Міжнародні зобов'язання України і роль суду у їх виконанні (CEDAW, ECHR, ILO, etc)

«Гендерні індивіди в гендерованій судовій системі»

- Розуміння гендерних стосунків всередині судової системи
  - Доступ до професії, кар'єрне зростання
  - Рівне представництво при прийнятті рішень

Огляд дослідження гендерної дискримінації у професійному середовищі суддів та адвокатів

- Метод – самозаповнення анкети
- Проведене у квітні-червні 2015 року
- 230 адвокатів 181 суддів (усі – учасники 2-денних оглядових семінарів із застосування практики ЄСПЛ)

З чим Ви асоціюєте ґендер?

	Адвокати	Судді
З рівністю чоловіків і жінок	84%	82%
З правами жінок	33%	24%
З державною політикою	19%	13%
З соціальною статтю	17%	14%
Із запозиченою модою	5%	2%
З фемінізмом	5%	3%
З нетрадиційною орієнтацією	4%	3%
Разом	230	181

З чим Ви асоціюєте ґендер?

	Судді			Адвокати		
	Чол.	Жін.	Разом	Чол.	Жін.	Разом
З рівністю чоловіків і жінок	78%	84%	82%	85%	83%	84%
З правами жінок	21%	29%	24%	35%	29%	33%
З соціальною статтю	10%	20%	14%	17%	21%	19%
З державною політикою	13%	14%	13%	15%	21%	17%
З нетрадиційною орієнтацією	3%	4%	3%	8%	2%	5%
З фемінізмом	3%	2%	3%	7%	2%	5%
З запозиченою модою	3%	0%	2%	5%	2%	4%
Разом	103	78	181	130	100	230

ГЕНДЕР

змодельована
суспільством

підтримувана соціальними
інститутами

система цінностей, норм і характеристик
чоловічої і жіночої поведінки, стилю
життя та способу мислення, ролей та
відносин жінок і чоловіків

набутих ними як особистостями в
процесі соціалізації

Ґендерна рівність

- визнання і рівна оцінка відмінностей між чоловіками і жінками і різних ролей, які вони відіграють в суспільстві;
- право бути відмінними/різноманітними;
- рівна присутність, наділення владою і участь обидвох статей в усіх сферах суспільного і приватного життя;
- антонім до *ґендерної нерівності*, а не *ґендерних відмінностей*;
- рівність не означає «однаковості» з визнанням чоловічого способу життя як норми

Чи існує проблема рівності чоловіків і жінок у певних сферах?

	Attorneys	Judges
Доступ до керівних посад в органах ДВ	68%	63%
Участь в політиці	62%	56%
Суспільно важливі рішення	57%	48%
Винагорода за працю	52%	37%
Доступ до керівних посад в бізнесі	52%	45%
Працевлаштування	50%	54%
Вирішення спорів	0%	1%
Доступ до правосуддя	0%	0%
Доступ до освіти	0%	1%

Переконаність у рівних можливостях жінок і чоловіків

- у сфері працевлаштування – 53% чоловіків та 30% жінок з адвокатського середовища, серед суддів - 40% чоловіків та 31% жінок;
- у сфері отримання винагороди за працю – 54% чоловіків-адвокатів та 34% жінок-адвокатів, серед суддів таких 52% та 51% відповідно;
- доступ до керівних посад у бізнесі – 49% чоловіків-адвокатів та 33% жінок-адвокатів і відповідно 61% чоловіків та 33% жінок-суддів;
- участь у політиці – 45% чоловіків-адвокатів та 25% жінок-адвокатів, серед суддів - 49% чоловіків та 22% жінок.

Чи має стаття судді значення?

	Адвокати	Судді
Не має жодного значення	59%	78%
Має значення для певної категорії справ	33%	18%
Завжди має значення	7%	0%
N/A	1%	2%
Разом	100%	100%

Для порівняння: Моніторинг стану незалежності суддів в Україні (2014)

В опитуванні взяло участь 1311 суддів:

- 15,3% визнали, що є різниця у постановлених рішеннях у кримінальних справах (щодо строків покарання) та 19,9 % - у цивільних (визначення місця проживання дитини) залежно від статі судді
- 11,3% визнали відсутність рівних можливостей у кар'єрному зростанні

Чи має стать сторони значення?

Чи має значення стать позивача?	Адвокати			Судді		
	Чол.	Жін.	Разом	Чол.	Жін.	Разом
Не має жодного значення	69%	81%	74%	67%	57%	62%
Має значення для певної категорії справ	26%	13%	20%	28%	41%	34%
Завжди має значення	3%	3%	3%	3%	2%	3%
N\A	2%	3%	2%	1%	0%	1%
Разом	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Упереджене ставлення та його прояви

- 35–40% суддів та адвокатів незалежно від статі зазначили, що вони спостерігали упереджене ставлення у вигляді **анекдотів та жартів**
- **З недружнім поведженням** щодо чоловіків стикалися близько третини суддів та адвокатів, щодо – 55% серед адвокатів та 45% серед суддів

Водночас...

- Лише 6% суддів та 9% адвокатів вважають дискримінацію серйозною проблемою
- 43% адвокатів і 32% суддів вважають таке поводження не дискримінацією, а частиною культури
- 24% суддів та 15% адвокатів заперечують наявність дискримінації
- 37% суддів та 31% адвокатів вважають, що існують лише поодинокі випадки, які не свідчать про дискримінацію

Реалізація принципу гендерної рівності в судовій практиці

- 3D – знання, уміння й навички та ставлення
- Огляд нормативно-правового регулювання (з історичним екскурсом)
- Аналіз форм статистичної звітності

Огляд практики ЄСПЛ

- У поєднанні зі статтями П1-1, 8, 3 та іншими
- Частина – увійшла до посібників для суддів

Висновок

- Досягнення ґендерної рівності може вимагати вжиття специфічних заходів, спрямованих на усунення ґендерних диспропорцій чи ґендерної нерівності
- Вирішення проблеми починається з її визначення та окреслення її масштабу
- Важливі дослідження та вироблення стратегій